

1. UVOD

1.1. PROBLEM, PREDMET I OBJEKT ISTRAŽIVANJA

Javni sektor je dio privrede koji se tiče obezbjeđivanja osnovnih usluga od strane državne uprave. Sastav javnog sektora se razlikuje od zemlje do zemlje, ali u većini on uključuje usluge poput policije, vojske, javnih puteva, osnovnog obrazovanja, obavezne zdravstvene zaštite itd. Javni sektor može da obezbijedi usluge koje građani uživaju, ali ih ne plaćaju, kao što su ulično osvjjetljenje, usluge koje proizvode korist za čitavo društvo. To je dio društva koje kontrolišu u Bosni i Hercegovini entiteti, kantoni, lokalna vlast ili država BiH.

U našoj državi javno preduzeće kao dio javnog sektora je preduzeće koje obavlja djelatnost od opšteg interesa, a koje osniva država, entitet, kanton, odnosno lokalna samouprava. U zakonskom smislu javna preduzeća obavljaju djelatnosti energetike, komunikacija, upravljanja javnim dobrima, komunalnih usluga i drugih djelatnosti od opšteg javnog interesa. Ove djelatnosti mogu obavljati i druga privredna društva kada im nadležni organ povjeri obavljanje te djelatnosti.

Pošto je upravljanje rizikom jedan od glavnih ciljeva svake države, bez obzira da li rizik potiče od fizičke sredine, ekonomskog okruženja, promjena u očekivanjima građana, organizacije imaju značajnu odgovornost da procijene i utvrde rizik koji utiče na društvenu zajednicu i njeno okruženje.

Upravljanje rizikom se može shvatiti kao jedna od glavnih svrha organizacija javnog sektora, jer su one sve više u položaju da se takmiče sa organizacijama privatnog sektora, pogotovo ukoliko javni sektor nema monopol na određenu djelatnost. Građani zahtijevaju veću efikasnost i bolje usluge uz ograničena sredstva, kao i usmjeravanje na stalni napredak.

Rizik je stratejsko pitanje koje je neophodno da bude povezano sa stratejskim ciljevima i uključeno u poslovno planiranje i izvještavanje. Drugim riječima potrebno je sjediniti upravljanje rizikom sa strategijom razvoja kao i sa poslovnim planiranjem, da bi se postigli organizacioni ciljevi i optimizirao učinak.

Ukratko rečeno, rizik bi trebalo tretirati kao strateško pitanje tako da:

- Planirani poslovni rezultati, učinci i aktivnosti ne izlože organizaciju neprihvatljivom nivou rizika,
- Upotreba resursa bude u skladu sa prioritetima organizacije i
- Strategije upravljanja rizikom budu sjedinjene sa akcijama upravljanja na svim nivoima organizacije uključujući prihvatanje da svaki zaposleni ima odgovornost u upravljanju rizikom.

Ovaj pristup obezbjeđuje formalni, sistematski i proaktivni nastup u utvrđivanju, upravljanju i nadgledanju rizika. To je, možda, i najznačajniji izazov organizacijama javnog sektora, a vjerovatno će i dalje biti.

Problem istraživanja ovog rada je izvršiti detaljnu analizu osnova upravljanja rizikom, što podrazumijeva načela upravljanja rizikom, elemente upravljanja rizikom, utvrđivanje rizika, određivanje prioriteta rizika, ublažavanje rizika, planiranje i nadgledanje rizika i komunikacija o riziku. To nam pomaže u kvantifikaciji veličine rizika, ali nas i usmjerava na bazne uzroke, tako da je moguće formulisati efektivne planove za eliminisanje rizika. Dobro je poznavati i sastavne dijelove rizika i modele za upravljanje rizikom, kako bi se pojam rizika bolje razumio i sam proces upravljanja rizikom projekta učinio lakšim.